

Міжнародна економіка

УДК 339.9

Бенмасуд Набел Мохамед
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Динаміка й перспективи розвитку торговельних відносин між Союзом країн Арабського Магрибу та Європейським Союзом

На основі проведеного аналізу поточної ситуації у сфері товарообігу між Союзом країн Арабського Магрибу та Європейським Союзом здійснено моделювання товарних потоків з метою оптимізації міжрегіонального обміну товарами.

Ключові слова: торгово-економічне співробітництво, товарообіг, моделювання товарних потоків, розширення експорту товарів і послуг, товари з високою часткою доданої вартості, інвестиційний потенціал, наукомістка продукція, бар'єри.

Бенмасуд Набел Мохаммед
аспірант,

Університет економіки и права «КРОК»

Динамика и перспективы развития торговых отношений между Союзом стран Арабского Магриба и Европейским Союзом

На основании проведенного анализа текущей ситуации в сфере товарооборота между Союзом стран Арабского Магриба и Европейским Союзом осуществлено моделирование товарных потоков с целью оптимизации межрегионального обмена товарами.

Ключевые слова: торгово-экономическое сотрудничество, товарооборот, моделирование товарных потоков, расширение экспорта товаров и услуг, товары с высокой долей добавленной стоимости, инвестиционный потенциал, наукоемкая продукция, барьеры.

Benmasud Nabeul Mohamed
Postgraduate Student,
«KROK» University

Dynamics and perspectives of trade relations development between the countries of the Arab Maghreb Union and the European Union

Based on the conducted analysis of the current situation in the field of commodity turnover between Maghreb countries and the EU, the modeling of trade flows between them in order to optimize inter-regional exchange of goods was made.

Keywords: trade and economic cooperation, commodity turnover, trade flows modeling, extension of goods and services export, goods and services with a high added value, investment potential, science-based products, barriers.

Постановка проблеми

Сьогодні переважання двосторонніх відносин в євро-середземноморській політиці створює штучні перешкоди, що заважає виступати південно-середземноморським країнам в якості єдиного економічного блоку й не дозволяє Європейському Союзу використовувати свої переваги як найбільш сильного партнера і основного донора цієї групи країн. Завдання полягає у створенні в довгостроковому періоді всеохоплюючої Євро-Середземноморської зони вільної торгівлі. Виходячи з цього автором поставлена проблема пошуку шляхів та обґрунтування моделі оптимізації міжрегіонального обміну товарами між Союзом країн Арабського Магрибу та Європейським Союзом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Загалом, окремі питання європейсько-арабських економічних і торговельних відносин, у тому числі їхньої оптимізації, досліджували закордонні вчені: С.А. Афонцев [2], Є.В. Балацький [5], І. М. Баранчєєва [6], А.В. Діардорф [11], П. Кругман [12], Л. Мірабела [13], Н. Ронзітті [14], А.А. Урунов [9]. З початку 90-х років ХХ ст. також було опубліковано низку робіт українських учених, в яких висвітлюється ця проблематика. Серед них слід назвати Є.П. Качан [7] і В.Р. Сиденко [8].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Як засвідчує реальність, більшість напрямів економічних відносин між країнами Арабського Магрибу та Європейського Союзу є неефективним. Однак у якій мірі? Побутує думка, що більш прийнятними є торговельні відносини між країнами мегарегіону. Проте оптимізація товарообігу тут ще далека від ідеалу, тому пошук ефективної моделі міжрегіонального обміну товарами є нагальним.

Формулювання цілей статті

Метою статті є пошук шляхів поліпшення економічних відносин, особливо торговельних, як найбільш прийнятних на сьогодні, між країнами Арабського Магрибу та Європейського Союзу, а тому – оптимізації товарних потоків на основі гравітаційної моделі зовнішньої торгівлі, а отже, обґрунтування ефективної моделі міжрегіонального обміну товарами.

Виклад основного матеріалу дослідження

Глобалізація як процес розширення та поглиблення міжнародних економічних взаємозв'язків між країнами, активізує зустрічні потоки товарів, послуг, капіталу й ноу-хау, що постійно зростають, породжує нову форму світової економіки – еволюцію від національних економічних систем до глобальної через регіональні, міжрегіональні та мегарегіональні утворення та відповідні їм підсистеми міжнародних економічних відносин [6], а тому цей процес можна розглядати як перманентний; із розвитком глобалізації та підсиленням міжрегіональних зв'язків, зростає загроза збурень в економіці, що руйнують базові економічні відносини та породжують нові.

Регіональна економічна інтеграція на просторах Середземномор'я стає оптимальним напрямом розвитку та взаємодії економік ЄС та Союзом країн Арабського Магрибу (далі – САМ) на протипагу руйнівній міжнародній конкурентній боротьбі та глобальній нестабільності, хоча реалії є непростими.

Нинішня економічна нерівномірність і нерівноправність між Європою і Південним Середземномор'ям створили структуру асиметричної взаємозалежності і домінуючу роль ЄС у всіх переговорах по євро-середземноморському партнерству. Між країнами-партнерами продовжують переважати двосторонні відносини, незважаючи на пріоритет багатостороннього вектора співпраці, передбаченого Барселонською декларацією, оскільки Євросоюз і його країни-члени виступають як один блок на всіх переговорах, а країни Південного Середземномор'я, підписавши угоду з ЄС на двосторонній основі, ще не є повноцінним регіональним утворенням. Переважання двосторонніх відносин в євро-середземноморській політиці створює штучні перешкоди, що заважає виступати південно-середземноморським країнам у якості єдиного економічного блоку, і дає змогу Євросоюзу використовувати свої переваги як найбільш сильного партнера і основного донора.

У чому причини кризової ситуації, що склалася в системі євро-середземноморського співробітництва? З одного боку, стратегія ЄС не врахувала в достатній мірі ролі в Барселонському процесі зовнішньополітичних компонентів. При розробленні загальнорегіональних принципів безпеки і стабільності в рамках відповідної Хартії не було приділено увагу конкретним конфліктам і конфронтації. Інша група причин пов'язана з тим, що в країнах Магрибу сильні критичні настрої у зв'язку з діяльністю ЄС, що часто розглядається як такий, що утискає інтереси економіки «третіх» середземноморських держав. Вони хотіли б мати реальні вигоди від євро-середземноморського співробітництва. На цій основі між арабськими країнами Північної Африки виникають конфлікти.

У цілому ж, оригінальність євро-середземноморського партнерства полягає в його всеосяжному характері, воно об'єднало різні сфери співпраці в єдиний багатофункціональний комплекс, який поєднує багатосторонню регіональну і двосторонню співпрацю, що відрізняло нову політику від попередньої GMP, яка в основному спиралася на традиційні двосторонні зв'язки торгово-економічного характеру.

Реалізація ідеї визначення збалансованого міжрегіонального простору, що ґрунтується на трьох фундаментальних поняттях (оптимуму за Парето, ядра та економічної рівноваги), можлива, але за певних умов співіснування міжнародних спільнот.

У цілому, модель співробітництва ЄС із середземноморськими країнами повинна відображати рух учасників процесу до певної максимально можливої короткої дистанції для інтеграції та створення в довгостроковому плані всеохопної Європейсько-Середземноморської зони вільної торгівлі. Виходячи з цього посилання, спробуємо здійснити моделювання товарних потоків між САМ і Євросоюзом з метою оптимізації міжрегіонального обміну товарами [5].

Для досягнення поставленої мети скористаємося гравітаційною моделлю. Ідеться про дуже успішну емпіричну модель, що на практиці застосовується для оцінки тенденцій у світовій торгівлі та політиці. Наприклад, для оцінки ефекту та доцільності створення союзів та їхніх угод про торгівлю дії. Ця модель використовується також для аналізу ефективності торгових угод і діяльності різних торговельних організацій, зокрема СОТ і НАФТА [10; 15].

Ідея використання гравітаційної моделі в аналізі міжнародних економічних відносин ґрунтується на припущенні про те, що торговельні потоки позитивно залежать від ВВП двох країн (або їх об'єднань), тобто коефіцієнт при ВВП, отриманий у результаті проведення регресійного аналізу, повинен бути позитивним,

і негативно залежать від відстані між країнами, що впливає на потенційні транспортні витрати. Чим більша відстань між об'єктами, тим вищими є транспортні витрати і, як наслідок, – менша двостороння торгівля, тому оцінка коефіцієнта при відстані між країнами ймовірно повинна бути негативною.

Відтак основними пояснюючими змінними в рамках цієї моделі є ВВП торгуючих країн (або їх об'єднань) і відстань між ними, а головною залежною змінною найчастіше є експорт однієї країни (об'єднання країн) до іншої (іншого об'єднання) або загальний обсяг їхньої зовнішньої торгівлі (зовнішньоторговельний оборот між ними).

Для ускладнення моделі може вводитися ще низка змінних:

- пояснюючі, наприклад, населення, площа країни тощо;
- двосторонні, наприклад, спільність мови, релігії, культури, валюти, колоніальні зв'язки, регіональні торговельні угоди тощо. Участь країн в інтеграційних об'єднаннях зазвичай враховують за допомогою введення фіктивних змінних, які приймають значення «1», коли два партнери є членами союзу або угоди, та «0» – у протилежному разі.

Використаємо ускладнену версію гравітаційної моделі, яка передбачає, що обсяги торгівлі залежать не тільки від розміру ВВП і відстані між країнами (групами країн), а й від чисельності населення, площі країн, наявності/відсутності торговельних преференцій (додаткові пояснюючі змінні).

У цьому разі для оцінки тенденцій у торгівлі між САМ та Європейським Союзом (взято п'ять провідних країн-учасниць цього регіонального об'єднання: Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Велика Британія) може бути використана така модель:

$$X_{ij} = \alpha_0 + \alpha_1 * Y_i + \alpha_2 * Y_j + \alpha_3 * N_i + \alpha_4 * N_j + \alpha_5 * D_{ij} + \alpha_6 * P_{ij}, \quad (1)$$

де X_{ij} – торговий потік з країни (регіону) i в країну (регіон) j ;

Y_i, Y_j – показники, що характеризують номінальні ВВП відповідних країн (регіонів);

D_{ij} – фізична віддаленість економічних центрів країн (регіонів) i і j ;

N_i, N_j – чисельність населення в цій державі (регіоні);

P_{ij} – торговельні преференції між державами;

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5, \alpha_6$ – еластичності експорту відповідно від ВВП країни-експортера, від ВВП країни-імпортера, від чисельності населення країни i і від чисельності населення країни j , від відстані між країнами, від торгових преференцій.

Переписавши рівняння (1) у логарифмічній формі, отримаємо параметри взаємної торгівлі (експорт, імпорт) у вигляді:

$$X_{ij} = \alpha_0 (Y_i)^{\alpha_1} (Y_j)^{\alpha_2} (N_i)^{\alpha_3} (N_j)^{\alpha_4} (D_{ij})^{\alpha_5} (P_{ij})^{\alpha_6} + \varepsilon_{ij}, \quad (2)$$

Регресія була оцінена на основі даних із Баз даних світової торгівлі COMTRADE, що видається ООН, і Баз даних World Development Indicators Світового банку за 1980-2013 роки [3; 4]. Інформація про відстані між країнами визначалися за допомогою інформаційного сервісу в галузі автомобільних перевезень DELLA [1]. За основу взято відстань між їхніми столицями. У табл. 1 та 2 представлено фрагмент вихідних даних.

Таблиця 1

**ВВП, чисельність населення та площа Союзу країн
Арабського Магрибу та провідних держав ЄС**

Країна/показник	Номінальний ВВП, 2013 р., млрд. дол.	Чисельність населення, 2013 р., млн. осіб	Площа, тис. км ²
країни ЄС			
Німеччина	3730,26	80,65	248,5 (до 1990 р.) 357,0 (з 1991 р.)
Франція	2806,42	65,93	547,0
Італія	2149,48	60,23	301,3
Іспанія	1393,04	46,61	504,7
Велика Британія	2678,45	64,10	244,1
країни Магрибу			
Туніс	46,99	10,88	163,6
Марокко	103,83	33,00	446,5
Алжир	210,18	39,20	2381,70
Лівія	74,19	6,20	1759,5
Мавританія	4,15	3,88	1030,7

Джерело: світовий банк [3]

Як бачимо, за рівнем ВВП і чисельністю населення країни ЄС суттєво переважають у 2013 р. САМ – у 29 та 3,4 раза відповідно, але поступаються їм за площею – у 3,6 раза (табл. 1) і здебільшого мають позитивне сальдо двосторонньої торгівлі (табл. 2). Причому такий стан характерний для більшості років.

Таблиця 2

**Двосторонній товарообіг Союзу країн Арабського Магрибу
з провідними державами ЄС у 2013 р. (у млрд. дол.)**

			країни Магрибу									
			Марокко		Туніс		Алжир		Лівія*		Мавританія	
			імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт
країни ЄС	Німеччина	експорт	2,167		1,740		2,861		1,203		0,122	
		імпорт		0,597		1,533		0,021		0,932		0,123
	Франція	експорт	5,849		4,437		6,257		0,882		0,388	
		імпорт		4,717		4,503		6,786		5,662		0,087
	Велика Британія	експорт	0,852		0,346		1,176		0,562		0,029	
		імпорт		0,594		0,645		7,202		0,390		0,008
	Італія	експорт	2,413		3,522		5,652		1,663		0,043	
		імпорт		0,830		3,151		9,016		15,403		0,158
	Іспанія	експорт	6,120		1,118		5,084		0,234		0,150	
		імпорт		4,142		0,803		10,344		3,364		0,069

* унаслідок початку громадянської війни в країні дані для Лівії доступні лише за 2010 р.

Джерело: База даних світової торгівлі COMTRADE, що видається ООН [4]

Розрахунки гравітаційного рівняння (регресії) проводилися для таких варіантів: зовнішньоторговельний оборот між окремою арабською країною і окремою

європейською країною, між окремою арабською країною і європейськими країнами разом (регіоном ЄС) та між регіонами (регіон САМ – регіон ЄС).

Кількісним показником адекватності отриманих моделей може служити коефіцієнт детермінації R-квадрат, який показує частку дисперсії, що пояснюється цією моделлю в загальній дисперсії. Значення коефіцієнта детермінації можуть перебувати на відрізку $[0; 1]$. Чим ближче значення коефіцієнта детермінації до 1, тим краще побудована модель описує реальну залежність.

Обробка даних і оцінка рівняння (методом найменших квадратів) проведені в Excel.

Результати регресії наведено в табл. 3, з якої видно, що вони мають високу достовірність (підтверджується високими значеннями коефіцієнта детермінації) і досить стабільні, незалежно від вибору року дослідження.

Таблиця 3

Блок ЄС із арабськими країнами

Характеристики моделі	Країни					Усі арабські країни
	Марокко	Туніс	Алжир	Лівія	Мавританія	
R-квадрат	0,987611	0,994635	0,977033	0,691175	0,86934	0,966867
Коефіцієнти при змінних						
Вільний член	-45,9355	-12,148	-190,859	4010,391	247,6941	-157,83
ВВП експортера (арабські країни)	0,051857	0,413612	-0,26621	9,238359	0,376658	0,069568
ВВП партнера (ЄС)	0,722166	0,873003	0,516602	16,2155	2,81366	0,419237
Відстань між країнами	5,63575	-0,28624	21,54978	-235,443	-32,1949	23,83733
Додаткові та фіктивні змінні	0,619907	-0,64126	-2,89492	1,972082	0,0889	-2,96965
	-0,73737	2,343348	6,03977	-367,817	0	-2,52058
	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
	0,354991	0,148528	0,274324	5,014244	-13,33	0
	0	0	0	0	0	0
t-статистика Стьюдента для змінних						
Вільний член	-0,986	-0,46251	-6,48688	2,032943	0,567494	-3,88839
ВВП експортера	0,180141	4,395407	-1,96874	0,915525	0,295511	0,404716
ВВП партнера	1,896564	4,605491	3,350712	2,582319	2,07379	1,444688
Відстань між країнами	0,944037	-0,09968	4,594615	-0,96867	-0,5518	3,829918
Додаткові та фіктивні змінні	0,714689	-1,86156	-5,92437	0,052	0,011126	-3,60101
	-0,48009	2,189186	2,525418	-3,65152	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	2,533638	1,970822	2,222951	0,564536	-1,75205	-
	-	-	-6,48688	-	-	-

Джерело: зроблено на підставі розрахунків автора

Загальна динаміка розвитку торговельних відносин між країнами Союзу арабського Магрибу та ЄС негативна (на це вказує вільний член із значенням мінус 157,83) і відстає від потенціалу. Це свідчить про низьку ефективність розвитку торговельно-економічної інтеграції двох груп країн. Хоча ВВП країн зростає у обох групах (коефіцієнти даних змінних мають позитивне значення). Однак більший вплив на міжрегіональні торговельні відносини справляють країни ЄС (0,419237 проти 0,069568).

Слід зазначити, що економічне значення країн Магрибу у відносинах, що склалися, є неоднозначним: показник відстань між країнами має позитивне значення тільки для Марокко та Алжиру. Надзвичайно високі показники по Лівії (вільний член – 4010,391) можна пояснити відсутністю у цієї країни зовнішньої торгівлі з країнами ЄС протягом тривалого періоду (з 1989 по 2006 рр.) через санкції. Однак у цілому слід відмітити, що для цієї групи країн на сьогодні найбільш ефективним є розвиток експорту. У кого ж і які порівняльні переваги?

Досить поширеним інструментом для емпіричного аналізу зовнішньоторговельної (експортної) спеціалізації країни та оцінювання переваг є індекс виявлених порівняльних переваг (Revealed Comparative Advantage), який називають індексом Баласса (за логікою розробника індексу країна має порівняльну перевагу при $RCA > 1$. Причому чим більше за одиницю є значення індексу, тим вищою є конкурентна перевага країни. Якщо $RCA < 1$, то вважається, що країна має «виявлену неперевагу» в певній групі товарів або галузей) (формула 3)

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij} / X_{rj}}{X_{iw} / X_{rw}}, \quad (3)$$

де X_{ij} – обсяг експорту товару (або товарної групи) i країни j ;

X_{rj} – загальний обсяг експорту країни j ;

X_{iw} – обсяги експорту товару (або товарної групи) i всіма країнами світу;

X_{rw} – загальний обсяг світового експорту.

Розрахунки індексу виявлених порівняльних переваг Баласса (RCA) для країн Магрибу та ЄС проводилися за групами товарів відповідно до класифікації UN COMTRADE statistics [4], яка відрізняється від класифікації української статистики, однак дає змогу здійснювати міжнародні порівняння.

Значення розрахованих індексів RCA наведено в таблицях 4 та 5.

Виходячи із відносних обсягів експорту країн двох груп (ЄС та Магрибу), а також індексів виявлених порівняльних конкурентних переваг Баласса, зазначимо, що у них є значний потенціал для взаємодоповнюючого розвитку.

Таблиця 4

**Індекси виявлених порівняльних переваг Баласса (RCA)
для країн Магрибу***

№ з/п	Код HS групи товарів	Найменування групи товарів	Код SITC групи товарів	Країна	RCA
1	2	3	4	5	6
1	2809	Пентаоксид дифосфору; фосфорна кислота	552	Марокко	297,99
2	2510	Сировина для фосфатних добрив	272	Марокко	258,91
3	3105	Мінеральні чи хімічні добрива	562	Марокко	24,14
4	2711	Природний газ	343	Алжир	20,78
5	1604	Риба, ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні, приготовлені або консервовані	037	Марокко	20,46

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
6	8544	Електророзподільне обладнання (дріт, кабелі тощо)	773	Туніс	15,58
				Марокко	13,34
7	2709	Нафта або нафтопродукти сирі	333	Лівія	11,45
8	6204	Пальто, накидки, жакети, костюми, брюки, сорочки, сукні та аналогічні вироби для жінок і дівчаток із текстильних тканин	842	Марокко	10,57
9	1509	Олія оливкова та її фракції	421	Туніс	10,20
10	6203	Пальто, куртки, костюми, блейзери, брюки, шорти, сорочки та аналогічні вироби для чоловіків і хлопчиків із текстильних тканин	841	Туніс	9,57

* Розрахунок індексів здійснений не по всіх, а лише по найбільших експортних товарних групах кожної країни. Результат розрахунку наведено для перших 10-ти (за значенням індексу) товарних груп.

Джерело: розраховано автором на основі даних UN COMTRADE [4]

Магриб має порівняльну конкурентну перевагу в нафтодобувній, нафтопереробній і газодобувній галузях, виробництві мінеральних та хімічних добрив, електророзподільного обладнання, а також у пошитті одягу.

Таблиця 5

**Індекси виявлених порівняльних переваг Баласса (RCA)
для країн-лідерів ЄС***

№ з/п	Код HS групи товарів	Найменування групи товарів	Код SITC групи товарів	Країна	RCA
1	2	3	4	5	6
1	8443	Машини друкарські, принтери, копіювальні апарати і факсимільні апарати, їх частини та приладдя	726	Німеччина	11,2
2	8802	Літальні апарати (наприклад, вертольоти, літаки) і пов'язане з ними обладнання; космічні апарати (включаючи супутники) та суборбітальні і космічні ракети-носії	792	Франція	8,915
				Німеччина	2,51
3	2204	Вина виноградні натуральні, включаючи кріплені	112	Франція	4,26
4	8422	Машини посудомийні; обладнання для миття або сушіння пляшок або інших ємностей, обладнання для фасування та пакування товарів, обладнання для газування напоїв тощо	745	Італія	4,06
5	8411	Двигуни турбореактивні, турбогвинтові інші газові турбіни	714	Німеччина	4,01
6	8481	Крани, клапани, вентилі та аналогічна арматура для трубопроводів, котлів, резервуарів та аналогічних ємностей	747	Італія	3,70
7	3004	Лікарські засоби (включаючи ветеринарні медикаменти)	542	Франція	2,72
				Італія	1,95
				Німеччина	1,77
8	8703	Автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби	781	Німеччина	2,88
				Франція	1,01

1	2	3	4	5	6
9	8708	Деталі й приналежності автомобілів	784	Німеччина	1,84
				Франція	1,49
				Італія	1,38
10	9403	Меблі та її деталі	821	Італія	1,69

* Розрахунок індексів здійснено не по всіх, а лише по найбільших експортних товарних групах кожної країни. Результат розрахунку наведено для перших 10-ти (за значенням індексу) товарних груп

Джерело: розраховано автором на основі даних UN COMTRADE [4]

Європейський Союз демонструє порівняльні конкурентні переваги в таких галузях: автомобіле- та машинобудування, фармацевтика, випуск електроапаратури та транспортних засобів, у тому числі літаків, виробництво неелектричних машин і лікарських засобів тощо.

Поділ праці між країнами ЄС та Магрибу лише в названих галузях дає їм значний економічний вигравш за певних політичних умов.

Висновки

Отже, має місце низька ефективність економічної інтеграції двох груп країн. Більше того, навіть загальна динаміка розвитку торговельних відносин між САМ та ЄС є негативною. Найбільш прийнятною вбачається модель міжрегіонального обміну товарами на основі оптимізації товарних потоків. Поділ праці між країнами ЄС та Магрибу лише в названих вище галузях дає їм значний економічний вигравш за певних політичних умов.

У цілому ж слід зробити висновок, що реалізація ідеї визначення збалансованого міжрегіонального простору можлива, але за певних умов співіснування міжнародних спільнот, усунення ризиків і недоліків у взаєминах. І ці умови потребують подальшого досить детального дослідження.

Література

1. Автоперевезення DELLA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://della.ua/distance/> (дата звернення: 15.05.2015).
2. Афонцев С. А. Гравитационные модели внешней торговли : Физические аналогии в экономике? URL [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nonlin.ru/files/sem_presentations/20111116_AfoncevSA.ppt (дата звернення: 05.05.2015).
3. Бази даних World Development Indicators Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx> (дата звернення: 15.05.2015).
4. База даних ООН по статистиці міжнародної торгівлі (UN COMTRADE) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comtrade.un.org>. (дата звернення: 15.05.2015).
5. Балацкий Е. В. Моделирование политики повышения эффективности внешнеторговых операций / Е. В. Балацкий // Международные экономические отношения. – 2002. – № 2. – С. 45-50.
6. Баранчеева И. Италия – Ливия : перспективы сотрудничества [Електронний ресурс] / И. Баранчеева // Столетие : Информационно-аналитическое издание Фонда исторической перспективы : интернет-газета. – 2011. – 12 сентября. – Режим доступу : http://www.stoletie.ru/geopolitika/italija_livija_perspektivy_sotrudnichestva_2011-09-12.htm
7. Качан Є. П. Регіональна економіка / за ред. Є. П. Качана. – К. : Знання, 2011. – 670 с.
8. Сиденко В. Р. Европейская интеграция и экономическое развитие : монография / В. Р. Сиденко. – К. : Институт экономики и прогнозирования, 2011. – Т. 2. – 448 с.
9. Урунов А. А. Теоретические основы региональной экономики / А. А. Урунов // Курс лекций по дисциплине «Региональная экономика». – Гл. 3. – М. : ГУУ, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifap.ru/library/book366.pdf>
10. Claudio E. Montenegro, Isidro Soloaga. NAFTA's trade effects: new evidence with a

gravity model // Estudios de Economía. Vol. 33 – N 1, Junio 2006. – pp. 45-63. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econ.uchile.cl/uploads/publicacion/b721c9df-f6a8-4a61-a8f5-79ddb0298325.pdf>

11. Deardorff A. V. The Ricardian Model, for the Princeton Encyclopedia of the World Economy // Research seminar in international economics. Discussion Paper. 2007. № 564. – 15 p.

12. Krugman P. Import Protection as Export Protection in Kierkowski. Cambridge : MIT Press, 1984. – 187 p.

13. Lipaescu Mirabela. Le processus de Barcelone: quel bilan 12 ans apres? 5 mai 2008, Foreign direct investment and partnerships in the MED countries in 2009. Study № 14. April 2010. ANIMA Investment Network. – p. 55.

14. Ronzitti N. The Treaty on Friendship, Partnership and Cooperation between Italy and Libya : New Prospects for Cooperation in the Mediterranean? / N. Ronzitti // Bulletin of Italian Politics. – Vol. 1. – No. 1. – 2009. – pp. 125-129.

15. Rose, A.K. Do We Really Know that the WTO Increases Trade? // American Economic Review. Vol. 94, No., 2004 - pp.98-114.

УДК 339.13.053.1:330.567

К.В. Ковтонюк

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Університет економіки та права «КРОК»*

Новий міжнародний економічний порядок: сучасний стан і перспективи його розвитку

У статті розглянуто стан економічного розвитку країн у світовому господарстві. З'ясовано сучасні перспективи і проблеми підвищення рівня економічного розвитку країн в умовах трансформації нового економічного порядку. Обґрунтовано необхідність вибору оптимального балансу між матеріальними та нематеріальними ресурсами для менш розвинутих країн.

Ключові слова: новий економічний порядок, матеріальні та нематеріальні ресурси, дисбаланс, борг.

Е.В. Ковтонюк

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Університет економіки та права «КРОК»*

Новый международный экономический порядок: современное состояние и перспективы его развития

В статье рассмотрено состояние экономического развития стран в мировом хозяйстве. Определены современные перспективы и проблемы повышения уровня экономического развития стран в условиях трансформации нового экономического порядка. Обоснована необходимость выбора оптимального баланса между материальными и нематериальными ресурсами для менее развитых стран.

Ключевые слова: новый экономический порядок, национальное богатство, материальные и нематериальные ресурсы, дисбаланс, долг.